

Periodisme Mediambiental i de Viatges

Codi: 103084
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501933 Periodisme	OT	4	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Santiago Tejedor Calvo
Correu electrònic: Santiago.Tejedor@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: No
Grup íntegre en espanyol: Sí

Equip docent

David Rull Ribó
David Revelles Soriano

Prerequisits

Assignatura optativa del Grau de Periodisme -quart curs-. Es requereix que l'estudiant tingui un maneig avançat de les rutines de producció periodística en diferents mitjans (premsa, ràdio, televisió i internet), així com un coneixement detallat de l'actualitat informativa. Capacitat de llegir, analitzar i resumir textos de diferents mitjans de comunicació i suports.

Objectius

Els objectius principals de l'assignatura se centren en que els estudiants:

- Coneguin les característiques, els orígens, els principals autors i obres de l'especialització del periodisme coneguda com "Periodisme mediambiental i de viatges".
- Analitzin els principals projectes i els productes de referència en el sector.
- S'exercitin en la creació d'iniciatives i / o continguts emmarcats en aquest àmbit d'especialització.

Competències

- Aplicar l'ètica i la deontologia professionals del periodisme, així com l'ordenació jurídica de la informació.
- Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
- Demostrar consciència ètica i empatia amb l'entorn.
- Demostrar l'esperit crític i autocrític.

- Diferenciar les principals teories de la disciplina, els seus camps, les elaboracions conceptuals, els marcs i els enfocaments teòrics que fonamenten el coneixement de la disciplina i els seus diferents àmbits i subàrees, i adquirir un coneixement sistemàtic de l'estructura dels mitjans de comunicació.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Transmetre informació periodística en el llenguatge propi de cada un dels mitjans de comunicació, en les seves formes combinades modernes o en suports digitals, i aplicar els gèneres i els diferents procediments periodístics.
- Usar una tercera llengua com a forma de treball i expressió professional en els mitjans de comunicació.

Resultats d'aprenentatge

1. Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
2. Comunicar en el llenguatge propi de cada un dels mitjans de comunicació la narració periodística especialitzada en informació mediambiental i de viatges.
3. Conceptualitzar les teories i les tècniques del periodisme especialitzat.
4. Demostrar consciència ètica i empatia amb l'entorn.
5. Demostrar un coneixement pràctic del periodisme especialitzat
6. Desenvolupar l'esperit crític i autocrític.
7. Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
8. Incorporar els principis de la deontologia professional en l'elaboració de narració periodística especialitzada en informació mediambiental i de viatges.
9. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
10. Saber construir textos en una tercera llengua que s'adeqüin a les estructures del llenguatge periodístic i aplicar-les a les diferents especialitats temàtiques informatives.
11. Utilitzar els recursos de comunicació interactiva per processar, elaborar i transmetre informació en l'elaboració d'informació de caràcter especialitzat.

Continguts

Part 1. L'aventura del "viatjar" ·

- El viatge com a eina informativa, formativa i comunicativa.
- El viatge a l'"alteritat": Conceptes bàsics d'antropologia.
- El viatge al "coneixement": Aprenentatge i creació.
- El viatge al "passat": Conceptes bàsics d'arqueologia.
- El viatge a la "naturalesa": Periodisme mediambiental.

Part 2. Història del periodisme de viatges.

- Història del periodisme de viatges.
- Viatges i viatgers: Principals viatgers al llarg de la història de la humanitat.
- Estudis de cas.

Part 3. Periodisme mediambiental.

- El periodisme mediambiental com a especialització.
- Informar "de" i "des de" la natura.
- Els grans temes: Aigua, Biodiversitat, Residus, Energia, Salut i Canvi climàtic.
- Ecologia i mitjans de comunicació.
- Com dissenyar i organitzar una expedició científica.

Part 4. Narrativa de viatges.

- Viatjar i narrar: La paraula.
- Altres atributs d'interès: Fotografia, audiovisual i recursos sonors.
- Literatura de viatges: Principals narradors i periodistes.

- Anàlisi de textos: Com escriure sobre un viatge.
- El relat periodístic i els viatges: Crònica, reportatges i altres gèneres d'interès.
- Guies de viatge: Tipologia i característiques definitòries.
- Publicacions periòdiques: De la revista especialitzada al llibre en primera persona.
- Estudis de cas.

Part 5. Indústria, turisme i mercat.

- Aproximació al sector turístic.
- La llibreria especialitzada: Organització i tendències.
- Les agències es reinventen: Tipologia i continguts.
- Nous productes i tendències en el sector.

Part 6. Medi Ambient, viatges i internet

- Continguts mediambientals i de viatges a la Xarxa.
- Plataformes, instruments i recursos 2.0 per al periodista de viatges.
- Estudis de cas.

El contingut d'aquesta assignatura serà sensible als aspectes relacionats amb la perspectiva de gènere.

IMPORTANT: El calendari detallat amb el contingut de les diferents sessions s'exposarà el dia de presentació de l'assignatura. Es penjarà també al Campus Virtual on l'alumnat podrà trobar la descripció detallada dels exercicis i pràctiques, els diversos materials docents i qualsevol informació necessària per a l'adequat seguiment de l'assignatura. En cas de canvi de modalitat docent per raons sanitàries, el professorat informará dels canvis que es produiran en la programació de l'assignatura i en les metodologies docents.

Metodologia

La base de la metodologia docent serà arribar a un aprenentatge autònom per part dels estudiants. L'activitat tutelada pel professor, amb una participació constant i activa de l'alumne, permetrà que aquest assumeixi les competències genèriques i específiques plantejades en el disseny de l'assignatura, dins del Pla d'estudis. Les activitats d'aprenentatge (classes pràctiques) ocupen un protagonisme destacat en el marc de l'assignatura. Els alumnes assistiran a classes teòriques on s'explicaran conceptes, desenvoluparan debats i comentaran materials i casos. La separació del grup en subgrups d'índole pràctica permetrà un treball i una exercitació variada i molt detallada dels exercicis plantejats. El campus virtual serà una eina important en el marc de l'assignatura.

IMPORTANTE: La metodologia docent i l'avaluació proposades poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Pràctiques	22	0,88	1, 2, 4, 5, 6, 7, 11
Sessions teòriques	15	0,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11
Seminaris i debats	16	0,64	1, 4, 6, 8, 9, 11

Tipus: Supervisades

Activitats d'avaluació	3	0,12	2, 4, 6, 7, 8, 9
Tipus: Autònomes			
Treball autònom (investigació, documentació, producció, lectura).	76	3,04	1, 3, 4, 5, 6, 9, 11

Avaluació

El sistema d'avaluació tindrà dues parts clarament diferenciades:

PART PRÀCTICA: 70%.

PART TEÒRICA: 30%.

L'assignatura consta de les activitats d'avaluació següents:

- Examen, 30% sobre la qualificació final.
- Quadern de viatges (Bloc), 30% sobre la qualificació final
- Pràctiques, 40% sobre la qualificació final

Per poder aprovar l'assignatura, caldrà treure una nota mínima de 5 en cada activitat.

Aspectes a considerar:

L'alumnat tindrà dret a la recuperació de l'assignatura si ha estat avaluat del conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total de l'assignatura.

Per poder-se presentar a la recuperació de l'assignatura, s'haurà hagut d'obtenir la nota mitjana de 3,5.

Les activitats que queden excloses del procés de recuperació són: Quadern de viatges.

- En ser avaluació contínua, s'hauran de realitzar totes les proves avaluables programades. (En casos excepcionals, i prèvia aprovació de l'Equip docent, es podrà dissenyar un sistema d'avaluació diferent).
- Per aprovar l'assignatura s'ha d'aprovar tant la part pràctica com la teòrica (obtenint la qualificació equivalent a un 5 sobre 10, en cadascuna de les parts).
- En cas d'aprovar una de les parts i suspendre l'altra, l'alumne tindrà la qualificació de suspens.
- El plagi en els exercicis, exàmens o treballs significarà automàticament el suspens en l'assignatura.
- Més de tres faltes d'ortografia en alguns treballs suposarà el suspens d'aquests.
- La nota obtinguda en la reavaluació de teoria serà la nota final d'aquesta part.
- La nota obtinguda en la reavaluació de pràctica farà mitjana amb la nota obtinguda en les pràctiques del curs.
- A les proves de reavaluació (teòrica i pràctica) també podran accedir els alumnes que desitgin pujar la seva nota. La nova nota serà la definitiva a la part teòrica i farà mitjana amb la resta de pràctiques a la part pràctica.

- En cas de segona matrícula, l'alumnat podrà fer una única prova de síntesi que consistirà en examen de teoria i pràctica. La qualificació de l'assignatura correspondrà a la qualificació de la prova síntesi.

- L'estudiant que realitzi qualsevol irregularitat (còpia, plagi, suplantació d'identitat,...) que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació. En cas que es produeixin diverses irregularitats, la qualificació final de l'assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Quadern de viatges (Bloc)	40	6	0,24	4, 5, 6, 8, 9, 10
Examen	30	3	0,12	1, 3, 9, 10
Pràcticas	30	9	0,36	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11

Bibliografía

- AAVV. (1987). *El libro de la aventura*. Madrid, Salvat.
- AA.VV. (2010). *Guía para periodistas sobre biodiversidad y negociación internacional*. APIA, Madrid.
- AA.VV. (2010). *Los periodistas ante la información de Cambio Climático*. MARM.
- AA.VV. (2009). *El periodismo ambiental. Análisis de un cambio cultural en España*. Fundación Gas Natural. Madrid.
- AA.VV. (2003) *Viajeros*. Ediciones Península, Barcelona, 2003.
- ASH, John; TURNER, Luois. (1991). *La horda dorada*. Madrid, Endymión.
- AUGÉ, Marc (1998). *El viaje imposible. El turismo y sus imágenes*. Barcelona, Gedisa.
- AUGÉ, Marc (1993). *Los 'no' lugares. Espacios del anonimato*. Barcelona, Gedisa.
- AUGÉ, Marc (1996). *El sentido de los otros*. Barcelona, Gedisa.
- BARDAVÍO, José María (1977). *La novela de aventuras*. Madrid, SGEL.
- BELENGUER JANÉ, Mariano (2002). *Periodismo de viajes: Análisis de una especialización periodística*. Comunicación Social Ediciones, Sevilla.
- CACHÁN, Carlos (2008). *Últimas tendencias en el periodismo ecológico*. Madrid, FIEC.
- CALVINO, Italo (2008). *Las ciudades invisibles*. Madrid, Siruela.
- CAMPO GÓMEZ, Jesús del (1996). *Tesoros, selvas y naufragios: De Stevenson y Conrad a Theroux y Coetzee*. Oviedo, Univ. de Oviedo.
- CAPARRÓS, Martín (2015). *La crònica*. Barcelona, Planeta.
- CAPARRÓS, Martín (2014). *El hambre*. Barcelona, Planeta.
- CAPARRÓS, Martín (2018). *Postales*. Barcelona, Altaïr Heterodoxos.
- CASTRO, Ricardo de (Coord.) (2005). *Más que palabras. Comunicación ambiental para una sociedad sostenible*. Junta de Castilla y León. Gea. Valladolid.
- CONRAD, Joseph. (2008). *En el corazón de las tinieblas*. Madrid, Valdemar.
- DARWIN, Charles.R. (2006). *Diario de Viaje de un Naturalista alrededor del Mundo*. Madrid, Alianza Editorial.
- DELIBES, Miguel y DELIBES DE CASTRO, Miguel (2005). *La Tierra Herida*. Destino, Barcelona.
- DESCHAPS, Hubert (1971). *Historia de las exploraciones*. Barcelona, Oikos-Tau.
- DÍAZ, L. (1986). "El viaje en la literatura (Del libro de Apolonio a los viajeros románticos)". EN: D'AULNOY, M.C. *Relación del viaje de España*. Madrid, Akal.
- DOVAL, Gregorio (2009). *Indios norteamericanos*. Nowtilus, Madrid.
- EEDE, Joanna (Ed.) (2010). *Somos uno. Un homenaje a los pueblos indígenas*. Barcelona, Art Blume.
- ESTEVA, Jordi (2009). *Los árabes del mar*. Ediciones Península, Barcelona.
- ESTEVA, Jordi (2011). *Socotra, la isla de los genios*. Atalanta, Girona.
- FERNÁNDEZ REYES, Rogelio (2003). "En torno al debate sobre la definición del periodismo ambiental". EN: *Ámbitos*. Número 9-10.
- FERNÁNDEZ SÁNCHEZ, Joaquín (1995). *Periodismo ambiental en España*. Ministerio de Obras Públicas, Transportes y Medio Ambiente, Madrid.
- GALEANO, Eduardo (2008). *El libro de los abrazos*. Madrid, Siglo XXI.
- GARCÍA, José Pablo; MORÓN, María José (2015). *¡A tomar por mundo! La vuelta al mundo con 20 euros*. CuadernosLivingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- GARCÍA GUAL, Carlos (1981). *Mitos, viajes, héroes*. Madrid, Taurus.
- GARCÍA CASTAÑEDA, Salvador (Coord.). (1999). *Literatura de viajes. El Viejo Mundo y el Nuevo*. Madrid, Castalia.
- GÓMEZ MENDOZA, Josefina.; ORTEGA CANTERO, Nicolás. (1988). *Viajeros y paisajes*. Madrid, Alianza.
- GRIAN (2007). *El sendero de las lágrimas*. Barcelona: Ediciones Obelisco.
- GUERRIERO, Leila. *Frutos extraños*. Madrid: Alfaguara.
- HANBURY-TENISON, Robin (2010). *Grandes exploradores*. Londres. Thames & Hudson.
- HOLMES, Burton (2010). *Crónicas de un viajero. El pionero del fotorreportaje*. Los Ángeles, Taschen.
- HUMBOLDT, Alejandro de. (2003). *De. Cuadernos de la Naturaleza*. Madrid, Libros de la Catarata.
- IBN BATTUTA (2005). *Los viajes*. Barcelona, Proa.
- IBN BATTUTA (1997). *A través del islam*. Madrid, Alianza.
- JURDAO, Francisco (Comp.) (1992). *Los mitos del turismo*. Madrid, Endymión.
- LÉVI-STRAUSS, Claude (2006). *Tristes trópicos*. Paidós, Madrid.
- MAGRIS, Claudio (2008). *El infinito viajar*. Anagrama, Barcelona.

- MARTÍNEZ, Francisco (2000). "Viajeros y científicos". EN: *Historia y vida*. Nº 97. Barcelona.
- MARTÍNEZ, Gabi (2011). *Sólo para gigantes*. Alfaguara, Madrid.
- MERINO, Luis (1995). "Turismo en masa. Los nuevos conquistadores arrasan pueblos enteros". EN: *El País Semanal*. Nº 252. P. 98-99.
- MORATÓ, Cristina (2001). *Viajeras intrépidas y aventureras*. Barcelona, Plaza & Janés.
- NERBURN, Kent (2002). *Neither Wolf nor Dog*. New World Library, California (EEUU).
- PÉREZ TORNERO, José Manuel; TEJEDOR CALVO, Santiago (2014). *Vlajar, sentir y pensar*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- PLA, Josep (1980). *Itàlia i el mediterrani*. O. C. XXXVII. Barcelona, Destino.
- PLA, Josep (1983). *El quadern gris. Un dietari*. Vol. 2. Barcelona, Destino.
- PLA, Josep (1990). *Viatge a Rússia*. Barcelona, Destino.
- POLO, Marco (2002). *Libro de las maravillas*. Alianza Editorial, Madrid.
- REVERTE, Javier (1997). "El viaje como creación". EN: *Revista de Occidente*. Nº 193.
- REVERTE, Javier (2008). *La aventura de viajar. Historias de viajes extraordinarios*. Barcelona, DeBolsillo.
- RIFFENBURGH, Beau (2007). *Los exploradores y sus descubrimientos*. Barcelona, Librería Universitaria.
- RIVAS NIETO, Pedro Eduardo (2006). *Historia y Naturaleza del periodismo de viajes. Desde el Antiguo Egipto hasta la Actualidad*. Miraguano Ediciones, Madrid.
- RULL, David; SERRALLONGA, Jordi (2008). *Viajes y viajeros. La aventura de viajar. Desde los orígenes hasta nuestros días*. Editorial Niberta, Barcelona.
- SERRA, Esteve (Comp.) (1998). *Es un buen día para morir. El guerrero indio*. Hesperus, Palma de Mallorca.
- SERRALLONGA, Jordi (2011). *Los guardianes del lago. Diario de un arqueólogo en la tierra de los maasai*. Barcelona, Mondadori.
- SILVA, Lorenzo (2000). *Viajes escritos y escritos viajeros*. Madrid, Anaya.
- SMITH, Valene. L. (Coord.) (1992). *Anfitriones e invitados. Antropología del turismo*. Madrid, Endymión.
- TABUCCHI, Antonio (2012). *Viajes y otros viajes*. Anagrama, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2008). *Más allá del resort. Descubriendo República Dominicana*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2009). *¿Dónde estás Guevara? Magia, aventura y leyendas en la isla de Cuba*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2010). "Cuadernos de viaje 2.0: Análisis de las oportunidades del Weblog para relato de viajes". EN: *Tercer milenio: Revista de comunicaciones, periodismo y ciencias sociales*. Vol. 19. Editorial Universidad Católica del Norte, Antofagasta, Chile.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2012). *Amara: Un viaje tras las pisadas del pueblo rarámuri*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2015). *Chakoka Anico: Un viaje 'imposible' al pueblo kikapoo*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2016). *Yunka Wasi: Historias que cuenta la selva*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- URBAIN, Jean Didier (1993). *El idiota que viaja*. Madrid, Endymión.
- VARGAS-HIDALGO, Rafael (1998). *El breviario del vagabundo. Álbum de curiosidades, maravillas, invenciones y descubrimientos*. Madrid, Compañía Literaria.
- VERDÚ, Vicente (1999). "Elogio del turista". EN: *Revista de Occidente*. Nº 218-219. P. 107 - 114.
- VERNE, Jules (1975). *Historia de los grandes viajes y de los grandes viajeros*. Barcelona, Ramón Sopena.

NOTA: Al llarg del curs es treballarà igualment amb materials derivats de weblogs, llocs web, mitjans de comunicació i congressos del sector.

Programari

L'assignatura desenvolupa un taller de producció de continguts a partir d'eines multimèdia en línia. El treball es realitza en laboratoris d'informàtica. Les sessions virtuals seran conduïdes per Teams o Zoom.